

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA

Saeimas nams

Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika, un valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai.

Saeima sastāv no 100 tautas priekšstāvjiem – deputātiem. Svarīgākie Saeimas darbības noteikumi ietverti Latvijas Republikas pamatlikumā – Satversmē, bet iekšējās darbības un kārtības noteikšanai Saeima izstrādājusi sev Kārtības rullī.

Saeimu ievēlē uz četriem gadiem vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās. Tiesības vēlē Saeimu ir pilntiesīgiem Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 18 gadu vecumu.

Saeimā var ievēlēt pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš vēlēšanu dienā ir vecāks par 21 gadu. Saeimas locekļa pilnvaras iegūst Saeimā ievēlēta persona, ja tā Saeimas sēdē dod svinīgu solījumu.

Saeimas darbību vada Saeimas Prezidijs, ko savu pilnvaru laika sākumā ievēlē Saeima. Prezidijs sastāv no pieciem deputātiem – Saeimas priekšsēdētāja, viņa diviem biedriem, sekretāra un sekretāra biedra.

Saeimas komisijas strādā noteiktā likumdošanas jomā vai pilda citus uzdevumus, piemēram, vērtē publisko izdevumu pamatotību, izskata ētikas pārkāpumus vai vērtē Latvijas nacionālās pozīcijas Eiropas Savienības jautājumos. Saskaņā ar Saeimas kārtības rullī Saeimā darbojas 17 komisijas.

Ne mazāk kā pieci vienas politiskās partijas vai viena nosaukuma deputātu kandidātu saraksta deputāti var izveidot frakciju. Ja kāds deputāts izstājas no frakcijas, viņš nezaudē deputāta mandātu un turpmāk tiek uzskatīts par pie frakcijām nepiederošu deputātu. Frakcijas var apvienoties politiskajos blokos.

Lai noskaidrotu un saskaņotu frakciju un politisko bloku darbību un taktiku Saeimā un komisijās, kā arī izlemtu lietas, ko neregulē Saeimas kārtības rullis, tiek izveidota Frakciju padome. Tās sastāvā ietilpst Saeimas Prezidijs un pa vienam deputātam no katras frakcijas un katra politiskā bloka.

Saeimas darbs ir organizēts sesijās. Gadā ir trīs kārtējās sesijas: rudens,

ziemas un pavasara sesija, bet kārtējo sesiju starplaikā var sasaukt ārkārtas sesiju. Saeimas kārtējās sēdes parasti notiek reizi nedēļā – ceturtdienās. Saeimas sēdes un atbildēm uz deputātu jautājumiem veltītās sēdes tiešraidē pārraida radio, un tās var vērot arī Saeimas mājaslapā. Saeimas kārtības rullī ir noteikts, ka ar ne mazāk kā 2/3 klātesošo deputātu balsu vairākumu Saeima var nolemt noturēt arī aizklātu Saeimas sēdi, bet tas līdz šim vēl nekad nav noticis.

Saeimas darba valoda ir latviešu valoda.

LIKUMDOŠANA

Saeimai ir vairākas funkcijas, bet tās galvenais uzdevums ir pieņemt likumus. Saeimai likumprojektus var iesniegt Valsts prezidents, Ministru kabinets, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci Saeimas deputāti un ne mazāk kā 1/10 daļa vēlētajū. Saeimai ir tiesības arī grozīt Satversmi. Aktīvākās un plašākās diskusijas par likumiem notiek tieši Saeimas komisijās, kas sagatavo izskatīšanai lietas, kuras tiek apspriestas Saeimas sēdēs.

VALSTS BUDŽETA PIENĒMŠANA

Saeima katru gadu pirms saimnieciskā gada sākšanās lemj par valsts izdevumu un ienākumu budžetu. Budžeta projektu Saeimai iesniedz valdība, un balsojums par valsts budžetu ir faktiski arī balsojums par uzticību valdībai, jo, noraidot valdības iesniegto budžeta projektu, tai tiek izteikta neuzticība. Par valsts budžetu un ar to saistītajiem jautājumiem parasti Saeimas sēdēs ir visgarākās debātes.

Pēc budžeta gada beigām Ministru kabinets iesniedz Saeimai apstiprināšanai pārskatu par valsts budžeta izpildi.

Saeimas sēde

KONTROLES FUNKCIJA

Saeima veic valdības ikdienas darba parlamentāro kontroli, un valdība kopumā un katrs ministrs atsevišķi ir politiski atbildīgi Saeimas priekšā.

Ministru prezidents reizi gadā Saeimas sēdē ziņo par Ministru kabineta paveikto un iecerēto darbību. Saeimā notiek arī ikgadējās ārpolitikas debates, kas pulcē dažādus ārlietu ekspertus. Tāpat arī tiesībsargs reizi gadā ziņo Saeimas sēdē par Tiesībsarga biroja darbu.

Saeimā tiek rīkotas arī atbildēm uz deputātu jautājumiem veltītas sēdes, kurās Saeimas deputāti uzdod jautājumus Ministru prezidentam, Ministru kabineta locekļiem vai Latvijas Bankas prezidentam par šo amatpersonu kompetencē esošajām lietām.

Ja Saeimas deputāti nav apmierināti ar kādas nozares darbu, valdībai var tikt iesniegts pieprasījums. Saeima, atbalstot šo pieprasījumu, var pieņemt arī lēmumu par neuzticības izteikšanu attiecīgajam Ministru kabineta loceklim vai valdībai kopumā. Arī Saeimas komisijām ir tiesības pieprasīt savam darbam vajadzīgās ziņas un paskaidrojumus no atsevišķiem ministriem un viņiem padotām iestādēm, kā arī

no pašvaldību iestādēm un attiecīgās amatpersonas uzaicināt uz komisijas sēdēm paskaidrojumu sniegšanai.

Savukārt Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijām, pieaicinot lietpratējus, ir tiesības izdarīt revīzijas valdības, pašvaldību un privātajās iestādēs un uzņēmumos, ja šīs privātās iestādes un uzņēmumi tieši vai netieši saņem valsts pabalstus, kredītus vai pasūtījumus vai piedalās valsts vai pašvaldību īpašuma privatizācijā. Tāpat parlamentārās izmeklēšanas komisijai ir tiesības atbilstoši Saeimas noteiktajam uzdevumam izsaukt un nopratināt privātpersonas.

AMATPERSONU APSTIPRINĀŠANA

Saeima atklāti ievēlē, apstiprina, iecel, atbrīvo vai atlaiž no amata daudzas mūsu valsts amatpersonas, piemēram, Valsts prezidentu, ģenerālprokuroru, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieku, Latvijas Bankas prezidentu, Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi, Satversmes aizsardzības biroja direktoru, tiesnešus, tiesībsargu, valsts kontrolieri un citas likumos noteiktas amatpersonas.

Lai valdība stātos pie pienākumu pildīšanas, tai nepieciešama Saeimas uzticība. Valdības vadītāja kandidātu izvēlas Valsts prezidents. Saeima balso par uzticību sastādītajai valdībai pēc tam, kad topošais Ministru prezidents ziņo Saeimai par savas valdības iecerēto darbību.

STARPTAUTISKĀ DARBĪBA

Saskaņā ar Satversmes 68. pantu visiem starptautiskajiem līgumiem, kuri regulē likumdošanas ceļā izšķiramus jautājumus, nepieciešama Saeimas apstiprināšana.

Līdztekus darbam Saeimas sēdēs, komisijās un frakcijās deputāti tiek arī ar citu valstu amatpersonām un delegācijām. Saeima ir starptautisko parlamentāro organizāciju dalībniece, kā arī aktīvi sadarbojas ar citu valstu parlamentiem.

SAEIMAS DARBINIEKI

Saeimā kopumā ir aptuveni 550 darbinieku. Saeimas Administrācijas struktūrvienības, Juridiskais birojs, Starpparlamentu attiecību birojs, Sabiedrisko attiecību birojs un Analītiskais dienests nodrošina deputātu darbību, rūpējas par Saeimas sēžu tehnisko nodrošinājumu, kā arī veic citus ar Saeimas funkcijām saistītus darbus.

INTERESANTI

- Saeima ir Latvijas Republikas parlamenta nosaukums kopš 1922. gada. Latviešu etimoloģijas vārdnīcā teikts, ka vārds "saeima" nozīmē "sapulce" un ir atvasināts no darbības vārda "iet". Jura Alunāna darinātais jaunvārds "saims" sākotnēji nozīmējis "valsts padome, zemes padome", bet vēlāk tas ticis lietots formā "saeima" ar nozīmes paplašinājumu "sanāksme, sapulce, apspriede".